

Een IKC-lab borrelt en bruist!

Het begrip Integraal Kind Centrum (IKC) wordt tegenwoordig makkelijk in de mond genomen. Maar de vorming van een kindcentrum dat écht volledig integraal werkt, is een complex en langdurig proces. Dat vraagt om een juiste chemie tussen mensen, een portie nieuwsgierigheid en een dosis lef, energie die doet bruisen en borrelen, nieuwe verbindingen en een veilige omgeving om te experimenteren.

📍 Helder & van Pas 📷 Istock en Fotolia

‘**H**et zijn precies deze woorden die ons hebben geïnspireerd tot het ontwikkelen van zogenaamde IKC-labs als werkvorm voor IKC-ontwikkeling’, zegt Yvette van Rijswick. Zij is sinds 2016 als adviseur betrokken bij adviesbureau Helder & van Pas. ‘Wij komen als adviseurs over de vloer bij verschillende IKC’s in wording. We zien vaak gebeuren dat een IKC-proces in eerste instantie top-down wordt aangestuurd. Medewerkers, ouders, kinderen worden beperkt – of pas veel later – actief bij het proces betrokken. Daarmee is het proces – en uiteindelijk ook het resultaat – niet van hen. Naar ons idee heeft IKC-ontwikkeling pas kans van slagen als je er samen mee aan de slag gaat. Gewoon doen, proberen, ontdekken! De precieze uitkomst staat dan niet van tevoren helemaal vast, maar er ontstaat wel iets dat ontstaan is vanuit betrokkenheid en energie.’

Het lijken allemaal open deuren. Maar in de praktijk nog best lastig om te doen? Yvette van Rijswick zegt hierover: ‘Wij hebben veel met elkaar gesproken over hoe we er als adviseurs voor kunnen zorgen dat de “radertjes” van een toekomstig IKC (blijven) draaien. Om vervolgens met hun eigen wenteling ook weer andere radertjes in beweging te zetten.’

Vanuit die gedachte heeft Helder & van Pas het onderstaande beeld uitgewerkt: hierin is te zien dat IKC-vorming een samenhangend geheel is van radertjes die elkaar beïnvloeden. Elk IKC (in wording) heeft zijn eigen systeem van grote en kleine radertjes en in elk IKC nemen deze weer een andere positie ten opzichte van elkaar in.

We treffen dit beeld in het werkveld aan als startsituatie voor IKC-ontwikkeling. Teams, directies en besturen van de IKC-partners zijn al iets naar elkaar toe gedraaid door hun gezamenlijke proces van visievorming. Voor de andere betrokkenen (kinderen, ouders, gemeente, omgeving) is die visie vanuit hun huidige positie echter nog onleesbaar. Zij staan nog niet in 'de goede stand', omdat ze er vaak niet vanaf het begin bij betrokken zijn.

Het mooie van dit beeld is dat als er één radertje beweegt, er meteen andere meebewegen. Wij zien het als onze rol als adviseur om ergens in dit systeem een radertje energie te geven, te prikkelen, zodat deze gaat

draaien en daarmee ook andere radertjes weer prikkelt.

Werkplaats

Deze energie ontstaat door zelf ERVAREN en gewoon DOEN! Daarvoor hebben wij het IKC-lab als werkvorm ontwikkeld. Een IKC-lab is een – vaak figuurlijke, maar soms ook fysieke – werkplaats waar ouders, kinderen, teams, besturen, directies, omgeving en gemeente bottom-up gaan experimenteren met IKC-ingrediënten. Figuurlijk uitgedrukt bedenken zij formules, maken ze kleurrijke mengsels, creëren ze verbindingen, ervaren ze actie-reactie, zien ze wanneer iets gaat borrelen of juist tot ontploffing komt en evalueren ze hun successen en mis-

lukkingen. Juist deze eigen ervaring en activiteit creëert – vanaf de start en van onderop – betrokkenheid en eigenaarschap bij het proces van IKC-vorming.

Lab onderwerpen

Binnen de veilige setting van een IKC-lab kunnen ideeën uitgewerkt worden met betrekking tot huisvesting, personele inzet, financiën, aansturing, activiteitenaanbod, dagindeling, teamvorming, doorgaande leerlijnen, samenwerking etc. Een IKC-lab levert de beste resultaten op als laboranten vanuit verschillende stakeholders-groepen (lees: radertjes) samen werken aan een resultaat. Dan zetten radertjes elkaar in beweging.

Enkele voorbeelden:

- Binnen een IKC kan natuurlijk prima een activiteitenprogramma aangeboden worden door ingevlogen professionals, maar er kan ook een inventarisatie plaatsvinden van talenten van kinderen, ouders, teamleden van onderwijs/kinderopvang die er plezier in hebben om een activiteit aan te bieden.
- In een IKC-lab kunnen teamleden, ouders en kinderen in een rollenspel elkaar de belangrijke Nou en?-vraag stellen. Deze Nou en?-vraag gaat over ieders individuele belang. >

Wanneer kun je beste met een IKC-lab starten?

Er moet wel al een beginnetje zijn gemaakt met een gezamenlijk visie. De labs gaan immers een bijdrage leveren aan de concretisering en uitwerking daarvan. Er moet wel ergens naar toe gewerkt worden. Het hoeft natuurlijk niet per se een uitgebreid beschreven visie te zijn, maar een droom of een gezamenlijk ambitie voor een IKC kan ook een mooi begin zijn. Vanuit die kartrekkersgroep komt ook vaak de lab-eigenaar voort: iemand die bewaakt dat er veilig geëxperimenteerd wordt en die ervoor zorgt dat iedereen aan bod kan komen.

De vraag is eigenlijk: what's in it for me? Welk probleem lost een IKC voor mij op? In een IKC-lab kun je deze vraag gewoon hardop veilig (aan elkaar) stellen.

- Werk samen aan thema's (bijv. de Kinderboekenweek, Lente, Kerst) waar IKC-breed alle kinderen, ouders, teamleden een betrokkenheid bij hebben. Dat bevordert betrokkenheid, uitwisselbaarheid, en het verbindt. Wel is het belangrijk dat de laboranten zich aan de regels van het IKC-lab houden. Deze staan hierna beschreven.

Lab-condities

Zoals bij 'echte' laboratoria is het belangrijk dat de experimenten in een IKC-lab plaatsvinden onder van tevoren afgesproken condities. Dat garandeert de beste resultaten.

Wij hanteren daarbij de volgende voorwaarden:

- De eigenaar van het IKC-lab (vaak is dat de stuurgroep) geeft een duidelijke opdracht waaraan in het IKC-lab gewerkt gaat worden. Wat is de stip op de horizon? Een bedrijfsverzamelgebouw of een integraal kindcentrum?
- Ook bepaalt de lab-eigenaar waarmee in het IKC-lab gewerkt wordt.

Dit voorkomt dat er te veel ingrediënten tegelijk gemengd worden en dat er een onoverzichtelijke mix ontstaat. Bepaal – als voorbeeld – van tevoren met elkaar of er aan de slag gegaan wordt met de bestanddelen van een activiteitenprogramma, of dat er team-ingrediënten gemixt gaan worden of dat de huisvesting opnieuw wordt ingekleurd. Dosering en fasering zijn belangrijk.

- Veiligheid in het IKC-lab staat voorop! Er is zodanig respect voor elkaar en vertrouwen in elkaar, dat de laboranten ingrediënten durven aan te dragen om te gaan mengen. We houden onze experimenten daarom klein.
- Er wordt duidelijk afgesproken welk gedrag binnen het IKC-lab toegelaten is. Zo wordt er in het IKC-lab bijvoorbeeld niet (te hard) gerend zodat iedereen het bij kan houden en wordt voorzichtig met mengsels omgegaan. Soms heeft een mengsel ook even tijd nodig om te stabiliseren.
- Na elk experiment wordt even stilgestaan om het resultaat te evalueren en eventueel te genieten van successen. Te kijken naar wat er borrelt en bruist. We accepteren

met elkaar ook dat een experiment kan mislukken. Kleine ontploffinkjes horen erbij.

- Zo nodig wordt een deskundige geconsulteerd die een bepaalde labvorm kan begeleiden. Deze deskundige kan een procesbegeleider, ervaringsdeskundige of inhoudsdeskundige zijn.

Leidende gedachte bij de IKC-labs is dat de radertjes echt wel willen draaien als ze serieus genomen worden, zelf bij kunnen dragen aan verandering en dat de verandering beoordeeld wordt als relevant.

Junior-lab

Een aparte plaats neemt het Junior-lab in: kinderen zijn – in welk IKC-model dan ook! – immers het belangrijkste en grootste radertje. Zij moeten de energie voelen om in beweging te komen. En als zij bewegen, bewegen er vele radertjes mee. Het is dus belangrijk kinderen te laten participeren vanaf het begin. Een voorbeeld: in een Junior-lab gaan kinderen eerst onderzoeken wat een IKC is. Ze presenteren wat ze gevonden hebben aan (jongere) medeleerlingen binnen hun school, maken een filmpje dat ze aan hun ouders kunnen laten zien, leiden opa's en oma's rond, lezen voor op de peuterspeelzaal, houden een spreekbeurt etc. Verschillende stakeholdersgroepen worden zo in beweging gezet. Een school kan een IKC-lab integreren in hun (thematisch) onderwijs.

Te vaak wordt verandering gezien als iets dat moet en er wordt vergeten dat het ook leuk kan zijn. Het achterliggende idee is natuurlijk dat er door de introductie van humor geheel nieuwe invalshoeken ontstaan die leiden tot (gedrags)verandering. Binnen een IKC-lab zijn vele experimenten denkbaar die zorgen voor een glimlach! In het volgende nummer van *Management Kinderopvang* zullen wij verder ingaan op de IKC-labs. <